

Avans Hogeschool

Communication & Multimedia Design 's-Hertogenbosch

Beperkte opleidingsbeoordeling

Samenvatting

In oktober 2018 is de bestaande hbo-bacheloropleiding Communication & Multimedia Design van Avans Hogeschool in 's-Hertogenbosch bezocht door een visitatiepanel van NQA. Avans Hogeschool biedt deze vierjarige voltijd opleiding in 's-Hertogenbosch en Breda aan. Dit rapport heeft betrekking op de opleiding in 's-Hertogenbosch.

Het panel beoordeelt de opleiding als **voldoende**.

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De opleiding ontvangt voor standaard 1 het oordeel **voldoende**.

De opleiding conformeert zich aan het landelijke beroeps- en competentieprofiel en de beoogde leerresultaten zijn inhoudelijk relevant voor het opleidingsdomein. De beoogde leerresultaten sluiten aan bij de landelijk afgesproken leerresultaten van CMD zodat ze voldoen aan het hbo-niveau en de internationale eisen van het beroepenveld. De opleiding hanteert de landelijk afgesproken BoKS. Zij streeft naar gebruik van veelzijdige media. Daarbij richt de opleiding zich op het makend ontwerpen. Onderzoek is hierbij een integraal onderdeel van elke fase van het ontwerpproces. Het opleidingsprofiel bevat elementen die verder gaan dan het landelijke profiel en bij de docenten is er de potentie om een duidelijker profiel te maken. De opleiding verdient een scherper en onderscheidend profiel en mag het profiel duidelijker communiceren zodat de opleiding een positie inneemt ten opzichte van andere CMD opleidingen en de CMD opleiding in Breda.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De opleiding ontvangt voor standaard 2 het oordeel **voldoende**.

De inhoud van het programma is duidelijk beschreven en uitgewerkt. Het programma is in de eerste twee studie jaren breed; de veelzijdigheid van het CMD domein komt in deze jaren goed aan bod. Vervolgens biedt het programma in het derde en vierde studiejaar goede mogelijkheden voor specialisatie en persoonlijke invulling. De onderwijsvorm met beroepsgerichte projecten en ondersteunende vakken is uitdagend voor studenten. De leerlijnen Ontwerp & Onderzoek en Persoonlijke Ontwikkeling & Ondernemendheid ondersteunen goed de professionele en persoonlijke ontwikkeling van studenten. De studenten voelen zich gezien en gehoord; ze geven aan dat het programma hen goed voorbereidt op de afsluitende afstudeeropdracht. Het programma mag studenten meer uit hun comfortzone halen en uitnodigen om onbekende zijpaden te verkennen zodat de persoonlijkheid van de studenten meer wordt gevormd.

De kwaliteit van het onderwijsteam is volgens het panel goed. Het team beschikt over een brede diversiteit in media, communicatie en techniek. De betrokkenheid van docenten bij de opleiding en studenten is groot. De sfeer binnen de opleiding is informeel en de begeleiding door docenten is laagdrempelig, ondanks de sterke toename van het aantal studenten. Wel is door deze toename en door onvoorziene omstandigheden een situatie ontstaan waarbij studenten uit verschillende studie jaren grotendeels gescheiden van elkaar werken aan ontwerp oplossingen.

Meer interactie tussen studenten van verschillende studie jaren is wenselijk zodat studenten elkaar kunnen inspireren, enthousiasmeren en uitdagen.

Standaard 3: Toetsing

De opleiding ontvangt voor standaard 3 het oordeel **goed**.

Het systeem van toetsing is indrukwekkend; het toetsbeleid is helder geformuleerd en de toetsbekwaamheid van docenten is goed. De docenten zijn BKE gecertificeerd of daarmee bezig en alle leden van de examen-, toets- en onderwijscommissie zijn SKE gecertificeerd. In het curriculumoverzicht zijn de inhoudelijke toetsafspraken goed vastgelegd en in het opleidingskader zijn de toetsorganisatie en uitvoering goed beschreven. De bestudeerde toetsen zijn van een goede kwaliteit. Indrukwekkend is vooral het holistisch toetsen van complexe creatieve producten waarmee de opleiding ervaringen heeft opgedaan. Hiermee toont de opleiding aan dat er in het team sprake is van een professionele toetscultuur. Het team wordt hierbij goed ondersteund door de toetscommissie en door een onderwijskundige die onderdeel uitmaakt van het team. De opleiding werkt aantoonbaar planmatig aan verbeteringen en de borging wordt goed uitgevoerd door de examencommissie.

Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding ontvangt voor standaard 4 het oordeel **voldoende**.

De afgestudeerden voldoen in de praktijk en de opleiding realiseert de beoogde leerresultaten bij de studenten. Het afstudeerproject wordt in tweetallen uitgevoerd en leidt tot een ontwerpresultaat dat bestaat uit een proof of concept en een exploratie. Het afstudeerproject levert gevarieerde ontwerpresultaten op. De exploratie is vormvrij en varieert nogal in vorm en omvang. Het is een goed voornemen van de opleiding om de Handreiking Inleverformat Afstuderen verplicht te gaan stellen. De beoordelingen worden hierdoor voor onafhankelijke beoordelaars beter uitvoerbaar. Het werkveld geeft aan dat de afgestudeerden goed voldoen in de praktijk en stelt dat de basiskwaliteit op orde is en merkt op dat de opleiding studenten meer mag uitdagen. Het werkveld vraagt om CMD'ers met goede zelfkennis en een sterk ontwikkelde persoonlijkheid die een goede bijdrage kunnen leveren aan het creatieve domein van ontwerpen.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inleiding	7
Schets van de opleiding	9
Standaard 1 Beoogde leerresultaten	10
Standaard 2 Onderwijsleeromgeving	12
Standaard 3 Toetsing	16
Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten	18
Eindoordeel over de opleiding	21
Aanbevelingen	22
Bijlagen	23
Bijlage 1 Bezoekprogramma	23
Bijlage 2 Bestudeerde documenten	25
Bijlage 3 Overzicht thema's en opdrachtgevers per blok	26
Bijlage 4 Ontwerpmethodiek CMD Avans	27

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande hbo-bacheloropleiding Communication & Multimedia Design van Avans Hogeschool in 's-Hertogenbosch. Het visitatiepanel van NQA dat de beoordeling heeft uitgevoerd is samengesteld door NQA, in opdracht van Avans Hogeschool en in overleg met de opleiding. Voorafgaand aan de visitatie heeft de NVAO het panel goedgekeurd.

Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Ook bevat het enkele aanbevelingen voor de opleiding. Het rapport is opgesteld conform het *Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs* van de NVAO (september 2016) en het *NQA-protocol 2017 voor de beperkte opleidingsbeoordeling*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 30 oktober 2018.

Het visitatiepanel bestond uit:

Mevrouw M.C. Stikker (voorzitter, domeindeskundige)

Mevrouw drs. B.L. van Eindhoven (domeindeskundige)

De heer drs. G.D. Rijken (domeindeskundige)

De heer I.H.A.H. Trompenaars (student-lid)

De heer ir. A.B.C. Hoitink, auditor van NQA, trad op als lead-auditor van het panel.

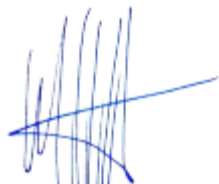
Afstemming tussen alle deelpanels heeft allereerst plaatsgevonden door de instructie die de panelleden krijgen met betrekking tot het beoordelingskader. De tussen Hobéon en NQA gekalibreerde criteria voor de beoordeling maken onderdeel uit van deze instructie. Daaraan voorafgaand is de afstemming geborgd door overlap in de bezetting tussen alle deelpanels. Daarnaast is, rekening houdend met het feit dat elke opleidingsbeoordeling een individuele beoordeling betreft, vanuit de overlap in de bezetting, waar relevant, voortschrijdend gereflecteerd op vorige bezoeken binnen deze visitatiegroep. Verder wordt de afstemming tussen de panels geborgd door de ondersteuning van zo veel mogelijk dezelfde secretaris vanuit zowel Hobéon als NQA en door de inzet van getrainde voorzitters.

Bij de aanvraag heeft de instelling een Zelfevaluatierapport (ZER) aangeboden. Deze voldeed naar vorm en inhoud aan de eisen van het desbetreffende NVAO-beoordelingskader en aan de eisen van het *NQA-protocol 2017*. Het visitatiepanel heeft de ZER bestudeerd en een bezoek aan de opleiding gebracht; zie bijlage 1 en 2. Met alle (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie heeft het panel tot een weloverwogen oordeel kunnen komen.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, maart 2019

Panelvoorzitter

M.C. Stikker

Lead-auditor

A.B.C. Hoitink

Schets van de opleiding

Avans Hogeschool biedt in 's-Hertogenbosch de voltijd hbo-bacheloropleiding Communication & Multimedia Design (CMD) vanaf 2009 aan. De opleiding verbindt creativiteit met techniek en met het werken voor een opdrachtgever. Het proces van de ontwerpopdracht vormt de kern van de opleiding. De CMD opleiding is bij studenten populair; in de afgelopen jaren is de opleiding sterk gegroeid naar ruim 600 studenten.

Avans Hogeschool biedt de CMD opleiding ook in Breda aan. De inhoudelijke inkleuring van de opleiding en de opzet van het onderwijs verschilt per locatie. Regelmatig vindt er afstemmingsoverleg plaats tussen de onderwijscommissies van beide locaties. Een aantal onderdelen van de opleiding zijn voor beide locaties gelijk zoals de Onderwijs en Examenregeling en het afstudeerproces. Beide locaties hanteren ook dezelfde competenties en kwalificaties op propedeuse- en eindniveau.

Avans Hogeschool bundelt per locatie opleidingen binnen academies. In 's-Hertogenbosch vormt de CMD opleiding samen met de opleidingen Technische Bedrijfskunde, Werktuigbouwkunde, Elektrotechniek, Informatica en Technische Informatica de Academie voor Industrie en Informatica (AI&I).

Binnen de academie AI&I werkt de CMD opleiding planmatig en structureel aan onderwijsverrijking. De verrijking houdt in dat elk jaar de opleiding in overleg met docenten activiteiten formuleert die het onderwijs verbeteren en groot onderhoud verricht in één van de studiejaar. Zo zijn in de afgelopen drie jaren achtereenvolgens de propedeuse, het tweede en het derde studiejaar verrijkt. De verrijking in de propedeuse had het doel om het onderwijs beter aan te sluiten op het tweede studiejaar. De propedeuse kreeg grotere onderwijseenheden en de projecten werden qua vorm en inhoud nog beroepsgerichter. Het tweede studiejaar voldeed goed en is beperkt verrijkt. In het derde studiejaar is de stage en het verdiepende semester van het derde jaar verrijkt. De opleiding toetst nu drie competenties in de stagecontext en de inhoud van het verdiepende semester is inhoudelijk bijgesteld rondom het thema Adaptive Everything. Dit thema biedt extra complexiteit zodat de doorlopende leerlijn na het tweede jaar beter is geborgd. In het lopende studiejaar gaat de opleiding het afstuderen verrijken. De opleiding bekijkt het beoordelingsproces van het afstuderen en herijkt haar visie op het ontwerp-onderwijs om de toekomstgerichtheid van het beroepsprofiel te verbeteren. Deze herijking zal weer input zijn voor de geplande verrijking van de propedeuse komende studiejaar.

Standaard 1 Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Conclusie

De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **voldoende**.

Het panel constateert dat de opleiding zich conformeert aan het landelijke beroeps- en competentieprofiel en is van mening dat de beoogde leerresultaten inhoudelijk relevant zijn voor het opleidingsdomein. De beoogde leerresultaten sluiten aan bij de landelijk afgesproken leerresultaten van CMD zodat ze voldoen aan het hbo-niveau en de internationale eisen van het beroepenveld. De opleiding hanteert de landelijk afgesproken BoKS. Zij streeft naar gebruik van veelzijdige media. Daarbij richt de opleiding zich op het makend ontwerpen. Onderzoek is hierbij een integraal onderdeel van elke fase van het ontwerpproces. Het panel merkt op dat het opleidingsprofiel elementen bevat die verder gaan dan het landelijke profiel en ziet bij docenten de potentie die een duidelijker profiel mogelijk maken. De opleiding mag wat het panel betreft het profiel scherper formuleren en duidelijker communiceren zodat de opleiding een duidelijke positie inneemt ten opzichte van andere CMD opleidingen en de CMD opleiding in Breda.

Onderbouwing

Beroepsprofiel

Het panel stelt vast dat de opleiding het landelijk vastgestelde beroepsprofiel hanteert. Het landelijke beroepsprofiel is door de tien CMD opleidingen in Nederland samen opgesteld in het landelijk overleg; het International Network of Communication & Multimedia Design. Een CMD'er is volgens de opleiding een onderzoekende ontwerper die mediatoepassingen bedenkt en maakt met meerwaarde voor de gebruiker. Tijdens dit ontwerpproces maakt een CMD'er gebruik van verschillende technieken en houdt een CMD'er het perspectief en de context van de gebruiker continu voor ogen. Dit vraagt om algemene vaardigheden als het betrekken van stakeholders, planmatig werken, overzicht kunnen houden én een oog voor detail. Volgens de opleiding dienen CMD'ers analytisch, innovatief, nieuwsgierig, creatief en kritisch te zijn.

Opleidingsprofiel

Het panel onderschrijft het opleidingsprofiel; de opleiding wil onderzoekende ontwerpers opleiden die de wensen en behoeften van de gebruikers identificeren en in hun context analyseren om van daaruit verschillende oplossingsrichtingen te bedenken en uit te werken. Onderzoek is hierbij volgens de opleiding een integraal onderdeel van elke fase van het ontwerpproces. De opleiding focust tijdens het ontwerpproces continu op de meerwaarde van een ontwerp-oplossing voor de gebruiker en op de verantwoording van de gemaakte keuzes.

Competentieprofiel

De competenties van de opleiding zijn afgeleid van de landelijke CMD-competenties en de leerresultaten zijn gerelateerd aan het landelijke domein van Creative Technology. Het profiel bestaat uit vier CMD-specifieke en vier generieke competenties. Onderstaande tabellen geven een overzicht van de competenties en een samenvatting van de indicatoren.

CMD-specifieke competenties (bron: opleidingskader CMD)

Competentie	Indicatoren (samenvatting)
1. Onderzoeken	Je kunt een ontwerpprobleem formuleren en informatie verzamelen, evalueren en analyseren om het op te lossen.
2. Conceptualiseren	Je kunt verschillende ideeën uitwerken om het ontwerpprobleem op te lossen en je toetst deze aan de ontwerpcriteria.
3. Concretiseren	Je kunt concepten verbeelden in testbare prototypes en uiteindelijk in een proof of concept dat de werking en waarde van je oplossing illustreert.
4. Itereren	Je kunt je ontwerp oplossing, of delen daarvan, methodisch evalueren en op basis daarvan je ontwerp aanpassen of opnieuw ontwikkelen.

HBO-algemene competenties (bron: opleidingskader CMD)

Competentie	Indicatoren (samenvatting)
5. Manifesteren	Je kunt samenwerken met mensen met verschillende perspectieven, en achtergronden. Je waardeert en benut de inbreng van anderen.
6. Samenwerken	Je kunt een ontwerptraject planmatig inrichten, evalueren en bijsturen. Je schat in welke factoren invloed hebben op het traject en neemt proactief maatregelen.
7. Organiseren	Je kunt ontwerpkeuzes beargumenteerd onderbouwen voor teamleden en opdrachtgevers. Je kunt jouw rol in een ontwerpproces en in het vakgebied duiden.
8. Ontwikkelen	Je stuurt je ontwikkeling als professional door reflectie op je handelen en mogelijkheden in het vakgebied. Je herkent en benut kansen.

Het panel constateert dat de competenties en het competentie profiel aansluiten op de landelijke competenties en het landelijke profiel en dat ze voldoen aan de HBO standaard. De relatietabel in het Opleidingskader 2018/2019 CMD geeft dit duidelijk aan. In de relatietabel is ook duidelijk de relatie met HBO kernkwalificaties en Dublin descriptoren aangegeven.

Profilering

Het panel vindt het waardevol dat het opleidingsprofiel elementen bevat zoals de nadruk op het makend ontwerpen en de nadruk op het iteratieve ontwerpproces. Deze elementen kunnen leiden tot leerresultaten die verder gaan dan landelijk is geformuleerd. Wat het panel betreft kan de opleiding haar profiel scherper formuleren en duidelijker communiceren zodat de positie landelijk en in relatie tot de CMD opleiding in Breda duidelijker wordt.

Afstemming met het werkveld

Het panel constateert dat de opleiding de koers van de opleiding voldoende verkent en bediscussieert. Dit gebeurt zowel intern binnen de opleiding en binnen het verrijgingsprogramma van de academie als extern met de Werkveld Advies Raad (WAR) en binnen het landelijke International Network of Communication & Multimedia Design. Zo heeft de opleiding bij de laatste WAR-bijeenkomst alumni gevraagd te reflecteren op de beoogde leerresultaten.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Conclusie

De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **voldoende**.

Het panel vindt de inhoud van het programma duidelijk beschreven en uitgewerkt. Het programma is in de eerste twee studie jaren breed; de veelzijdigheid van het CMD domein komt in deze jaren goed aan bod. Vervolgens biedt het programma in het derde en vierde studiejaar goede mogelijkheden voor specialisatie en persoonlijke invulling. De onderwijsvorm met beroepsgerichte projecten en ondersteunende vakken is volgens het panel uitdagend voor studenten. De leerlijnen Ontwerp & Onderzoek en Persoonlijke Ontwikkeling & Ondernemendheid ondersteunen goed de professionele en persoonlijke ontwikkeling van studenten. De studenten voelen zich gezien en gehoord; ze geven aan dat het programma hen goed voorbereidt op de afsluitende afstudeeropdracht.

De kwaliteit van het onderwijsteam is volgens het panel goed. Het team beschikt over een brede diversiteit in media, communicatie en techniek. De betrokkenheid van docenten bij de opleiding en studenten is groot. Het panel vindt het indrukwekkend dat ondanks de sterke toename van het aantal studenten er een informele sfeer heerst binnen de opleiding en dat de begeleiding door docenten laagdrempelig is gebleven. Het panel merkt op dat door deze groei en door onvoorziene omstandigheden studenten uit verschillende studie jaren grotendeels gescheiden van elkaar werken aan ontwerp oplossingen. Het panel pleit voor interactie tussen studenten van verschillende studie jaren zodat ze elkaar kunnen inspireren, enthousiasmeren en uitdagen. Het programma mag wat het panel betreft studenten meer uit hun comfortzone halen en onbekende zijpaden verkennen zodat de persoonlijkheid van de studenten meer wordt gevormd.

Onderbouwing

Inhoud van het programma

Het panel vindt de inhoud van het programma duidelijk beschreven. In het opleidingskader zijn de onderwijsvisie en didactische uitgangspunten goed en duidelijk uitgewerkt. De opleiding combineert de competenties met kennis en vaardigheden tot leerdoelen die in het curriculumoverzicht gedetailleerd zijn uitgewerkt in indicatoren. De indicatoren zijn vervolgens duidelijk toegewezen aan onderwijsmodules.

In de propedeuse en het tweede studiejaar bestaat het programma uit een brede inhoudelijke basis. Het programma is in deze twee jaren ingericht rondom acht beroepsproducten die een CMD'er volgens de opleiding moet beheersen in de eerste vijf jaar na het afstuderen. In de propedeuse richten de beroepsproducten zich meer op de basis van het mediaontwerpen. De thema's zijn Visual Design, Web Design, Motion Design en Interaction Design. In het tweede studiejaar richten de beroepsproducten zich meer op de totale mediamix en op het ontwerpen

van een user experience. De thema's van het tweede jaar zijn Physical Interaction, Mobile Interaction, Playful Interaction en Natural Interaction. In bijlage 3 is een overzicht van alle thema's te vinden.

Binnen de thema's werken studenten in projecten aan beroepsproducten en volgen ze vakken die de projecten ondersteunen, zoals Creative Concepting, Design for Interaction en Physical Computing. Aanvullend op de projecten en ondersteunende vakken kent het programma twee leerlijnen; één gericht op Onderzoek & Ontwerp en één op Persoonlijke Ontwikkeling & Ondernemendheid.

In het derde en vierde studiejaar biedt het programma mogelijkheden voor specialisatie en profilering. Studenten gaan in het derde jaar op stage en werken zelfstandig aan beroepsrelevante opdrachten bij met name mediabedrijven en bij bedrijven met een eigen communicatieafdeling. Na de stage gaan studenten zich verdiepen in de CMD-ontwerpdiscipline. Het verdiepende semester Adaptive Everything bestaat uit een individueel project en een groepsproject. In het groepsproject doorlopen studenten een volledig ontwerptraject voor een externe opdrachtgever. Het individuele project vullen studenten in vanuit hun persoonlijke interesses en ontwikkelbehoeften. Ter ondersteuning organiseert de opleiding workshops. De inhoud is afhankelijk van de persoonlijke projecten, in ieder geval is per project één vak gerelateerd aan onderzoek.

Het vierde studiejaar bestaat uit de minor en het afstudeerproject. Studenten hebben de vrije keuze voor een minor die aansluit bij de gewenste ontwikkeling. Een optie die de opleiding hiervoor aanbiedt is de verdiepende minor Meaningful Data Design. In het laatste semester studeren studenten af met een afstudeerproject voor een bedrijf of organisatie, waarbij ze aantonen alle CMD-competenties op het eindniveau te beheersen.

Het panel constateert dat praktijkgericht onderzoek goed in het programma is geïntegreerd. De leerlijn Onderzoek & Ontwerp is in het hele programma aanwezig zodat er continu aandacht is voor onderzoek. Bovendien werken studenten in elk thema aan ontwerp opdrachten waarbij de theorie van het ontwerpen met onderzoeken is verweven. Vierdejaars studenten ondersteunen deze constatering; ze geven aan dat ze door het programma goed voorbereid worden op de afstudeeropdracht.

Het panel merkt op dat betrekkelijk weinig studenten gebruik maken van de mogelijkheden om internationale ervaringen op te doen. In het programma kunnen studenten kennismaken met internationale trends in het ontwerpen en wordt de Engelse taalvaardigheid van studenten op B2-niveau gebracht. Het panel ondersteunt het initiatief van de opleiding om al vanaf de propedeuse voorlichtingsbijeenkomsten te gaan organiseren die studenten informeren over de mogelijkheden van internationale stages en minoren.

Het panel is positief over de vrijheden en keuzemogelijkheden in het programma. Studenten ervaren in het derde en vierde studiejaar een grote vrijheid in hun verdere ontwikkeling. Volgens de studenten ondersteunt de opleiding hun persoonlijke ontwikkelwensen goed. Het panel merkt op dat de persoonlijke ontwikkeling plaatsvindt binnen een goed georganiseerd programma en in een gemoedelijke sfeer. Het programma mag wat het panel betreft studenten meer uitdagen om uit de comfortzone te gaan en onbekende zijpaden te verkennen zodat de persoonlijkheid van de studenten meer wordt gevormd.

Vormgeving van het programma

Het programma is volgens het panel duidelijk vormgegeven en heeft een heldere structuur. De eerste twee studie jaren bestaan elk uit vier blokken van tien weken en in elk blok staat een beroepsgericht project centraal. Bijna alle projecten worden uitgevoerd voor externe organisaties en bedrijven zoals in bijlage 3 is te zien. De projecten hebben een omvang van vier ec, de ondersteunende vakken zeven ec en de leerlijnen hebben elk een omvang van twee ec. De laatste twee studie jaren bestaan elk uit twee semesters van twintig weken. Deze langere periode sluit beter aan bij achtereenvolgens de stage, het verdiepende semester Adaptive Everything, de minor en het afstudeerproject.

Begeleiding studenten

Het panel vindt de begeleiding goed. De opleiding slaagt er in om op persoonlijke en kleinschalige wijze studenten te begeleiden. De studenten geven aan dat ze zich gezien en gehoord voelen. De sfeer binnen de opleiding is volgens de studenten informeel en laagdrempelig. De studieloopbaanbegeleiding is via de leerlijn Persoonlijke Ontwikkeling & Ondernemendheid duidelijk herkenbaar in het programma. De projectbegeleiding vindt vooral plaats tijdens ingeroosterde projectochtenden in de propedeuse en projectdagen in het tweede studiejaar. Evaluaties laten zien dat studenten minder tevreden zijn over de voorbereiding van en de begeleiding tijdens de stage. De opleiding is zich hiervan bewust en gaat in de leerlijn Persoonlijke Ontwikkeling & Ondernemendheid meer aandacht besteden aan vaardigheden die nodig zijn voor de stage en blijft de evaluatieresultaten kritisch volgen. De studenten zijn zeer tevreden over de begeleiding in het verdiepende semester na de stage. Ze merken op dat ze op basis van gelijkwaardigheid met docenten werken aan de projecten.

Personeel

Het panel is positief over de kwaliteiten van het onderwijsteam. Uit het teamoverzicht leidt het panel af dat de diversiteit in het team qua media, communicatie en technische achtergronden goed is. Het team is bovendien in de afgelopen twee jaren gegroeid met negen personen tot een totaal aantal van 36 personen en een totale omvang van 28,7 fte. De docenten geven aan dat ondanks de recente groei het goed lukt om als team te opereren. Elke twee weken is er teamoverleg ingeroosterd en docenten krijgen voldoende gelegenheid om in subgroepen te werken aan onderdelen van het programma.

Van de 29 docenten uit het team zijn 14 docenten in het bezit van een mastergraad en zijn zes docenten verbonden aan een kenniskring van een lectoraat, zoals het lectoraat Mensgericht Creëren, het lectoraat Autonoom Maken en het lectoraat Brein & Leren. Het panel vindt het positief dat de docenten veel vrijheid en autonomie ervaren. Nieuwe docenten krijgen een collega-docent als mentor toegewezen en worden in het eerste jaar voor 80 procent ingezet. Alle docenten beschikken over de Basiskwalificatie Didactische Bekwaamheid of zijn bezig deze te behalen. De opleiding organiseert elk semester inhoudelijke en didactische kennissessies om de beroepskennis van het onderwijsteam actueel te houden.

Docenten geven aan dat door de recente groei deze vrijheden worden beperkt.

Opleidingsspecifieke voorzieningen

De opleidingsspecifieke voorzieningen zijn van voldoende kwaliteit. Naast de hogeschoolbrede voorzieningen die recent zijn gemoderniseerd maken studenten gebruik van opleidingsspecifieke faciliteiten zoals het TECH-lab. Dit lab beschikt over apparatuur voor de realisatie van ontwerp oplossingen zoals lasersnijders, 3D-printers, houtwerkplaats en een sensorlab. De projectbegeleiding vindt plaats in grote werkruimtes of makerspaces. Door het toenemende aantal studenten binnen de opleiding en binnen de academie AI&I is de beschikbaarheid van deze ruimtes beperkter geworden. Dit heeft tot gevolg dat onderwijsactiviteiten vaker op minder geschikte tijden worden gepland. De deelname van studenten daalt hierdoor volgens de docenten en het leidt tot een minder effectief leerproces omdat ondersteunende lessen minder goed aansluiten op projectactiviteiten.

Tijdens het locatiebezoek is het panel rondgeleid en heeft ze een werkruimte bezocht. Volgens het panel bieden de ruimtes een goede ondersteuning aan de projecten. Studenten werken dagdelen aan een project en de begeleidende docenten zijn in de ruimtes aanwezig. Door de groei en onvoorziene omstandigheden zijn de werkruimtes voor de verschillende studiejaar tijdelijk meer fysiek van elkaar gescheiden. Het panel pleit ervoor om de werkruimtes meer bij elkaar te brengen, zodat de interactie tussen jaargangen studenten en de community building beter kunnen plaatsvinden.

Standaard 3 Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Conclusie

De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **goed**.

Het panel is onder de indruk van het systeem van toetsing. Het toetsbeleid is helder geformuleerd en de toetsbekwaamheid van docenten is goed; docenten zijn BKE gecertificeerd of daarmee bezig en alle leden van de examen-, toets- en onderwijscommissie zijn SKE gecertificeerd. In het curriculumoverzicht zijn de inhoudelijke toetsafspraken goed vastgelegd en in het opleidingskader zijn de toetsorganisatie en uitvoering goed beschreven. Het panel heeft meerdere toetsen ingezien en constateert dat deze van een goede kwaliteit zijn. Het panel is zeer onder de indruk van het holistisch toetsen van complexe creatieve producten waarmee de opleiding ervaringen opdoet. Hiermee toont de opleiding aan dat er in het team sprake is van een professionele toetscultuur. Het team wordt hierbij goed ondersteund door de toetscommissie en door een onderwijskundige die onderdeel uitmaakt van het team. De opleiding werkt aantoonbaar planmatig aan verbeteringen en de borging wordt goed uitgevoerd door de examencommissie.

Onderbouwing

Toetsvisie en -beleid

Het panel constateert dat de opleiding het academiebrede AI&I toetsbeleid goed hanteert. Het AI&I toetsbeleid neemt de kwaliteitspiramide als uitgangspunt. De kwaliteitspiramide is een algemeen aanvaard model met het uitgangspunt dat de toetsbekwaamheid van examinatoren en toetsorganisatie de basis leggen voor de toetskwaliteit. De opleiding toont aan goed te werken aan de toetsbekwaamheid; 75 procent van de docenten is BKE-gecertificeerd of is bezig met het behalen van dit certificaat. Alle leden van de examen-, toets- en onderwijscommissie zijn SKE gecertificeerd en de aan de opleiding verbonden onderwijskundige biedt doorlopend toetsgerelateerde ondersteuning. In het curriculum zijn inhoudelijke toetsafspraken duidelijk vastgelegd en in het opleidingskader is de toetsorganisatie en toetsuitvoering eenduidig beschreven

Toetsuitvoering

Het panel concludeert dat de validiteit, betrouwbaarheid en transparantie van de toetsen goed is. Het panel heeft toetsen ingezien zoals van het project Web Design (jaar 1, periode 2), Personal Development C (jaar 1, periode 3), Future Concepts (jaar 2, periode 4) en Physical Interaction (jaar 2, periode 1) en constateert dat de toetsmatrijzen van goede kwaliteit zijn en gedetailleerd zijn uitgewerkt. Het curriculumoverzicht geeft duidelijk aan welke leerdoelen in elke toets worden beoordeeld. De leerdoelen worden goed beschreven in de vak- en projectbeschrijvingen.

Het panel is onder de indruk van het holistisch toetsen waarmee in de eerste twee studie jaren ervaring wordt opgedaan. De opleiding hanteert het D-pac beoordelingsprogramma voor het toetsen van creatieve producten. Bij de D-pac methode vergelijken docenten producten paarsgewijs met elkaar en ontstaat er een rangorde op basis van deze vergelijkingen. Deze beoordelingsmethode blijkt meer recht te doen aan de complexiteit van ontwerp opdrachten en leidt tot nuttige gesprekken die de beoordeling van de indicatoren verduidelijken. Volgens de opleiding leidt dit tot een goede betrouwbaarheid van de beoordeling en krijgen studenten door deze beoordeling goed inzicht in onderbouwing van de beoordeling.

Uit de gesprekken met docenten, commissies en de zelfevaluatie concludeert het panel dat er sprake is van een professionele toetscultuur en dat de toetsing door de opleiding goed wordt georganiseerd. De toetscommissie is actief en ondersteunt samen met een onderwijskundige, die in het team is geplaatst, op goede wijze de toetsuitvoering. Volgens het panel heeft de opleiding terecht een voortrekkersrol binnen Avans Hogeschool als het gaat om valide en betrouwbare toetsing van complexe en creatieve beroepsproducten.

Borging van de toetsing

Het panel constateert uit het AI&I toetsbeleid dat de taken en verantwoordelijkheden met betrekking tot toetsing duidelijk zijn gescheiden. Enerzijds is de opleiding met de onderwijscommissie en toetscommissie verantwoordelijk voor de inrichting, uitvoering en verbetering van de toetsing. Anderzijds is de examencommissie verantwoordelijk voor de borging van de toetskwaliteit.

Het panel concludeert dat de examen- en toetscommissie goed functioneren en de borgende en verbeterende rol goed uitvoeren. Het panel heeft het jaarverslag van de examencommissie ingezien. Ze constateert dat het toezicht goed wordt uitgevoerd en dat de examencommissie in autonomie haar borgende rol pakt. Ook de toetscommissie laat door haar adviezen over beoordelingen van leerdoelen en beoordelingscriteria voorafgaand aan toetsing zien dat ze de verbeteringen in het toetsen goed ondersteunt.

Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Conclusie

De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **voldoende**.

Het panel concludeert dat de afgestudeerden voldoen in de praktijk en dat de opleiding de beoogde leerresultaten bij de studenten realiseert. Het afstudeerproject wordt in tweetallen uitgevoerd en leidt tot een ontwerpresultaat dat bestaat uit een proof of concept en een exploratie. Het panel merkt op dat het afstudeerproject gevarieerde ontwerpresultaten oplevert. Omdat de exploratie vormvrij is varieert deze nogal in vorm en omvang. Het panel vindt het een goed idee dat de opleiding de Handreiking Inleverformat Afstuderen verplicht gaat stellen. De beoordelingen worden hierdoor voor onafhankelijke beoordelaars beter uitvoerbaar. Het werkveld geeft aan dat de afgestudeerden goed voldoen in de praktijk en stelt dat de basiskwaliteit op orde is. Wat het panel betreft mag de opleiding studenten meer uitdagen. Het werkveld vraagt om CMD'ers met goede zelfkennis en een sterk ontwikkelde persoonlijkheid die een goede bijdrage kunnen leveren aan het creatieve domein van ontwerpen.

Onderbouwing

Het afstudeerproces

In de afstudeerfase van de opleiding werken studenten in duo's aan een afstudeerproject. Het afstudeerproject is een proeve van bekwaamheid waarin studenten laten zien dat zij mediatoepassingen kunnen ontwerpen die leiden tot de beoogde gebruikerservaring. Het afstudeerproject resulteert in een ontwerpresultaat dat uit twee onderdelen bestaat; een proof of concept en een exploratie. De proof of concept toont aan in hoeverre de ontwerpoplossing geschikt is voor gebruikers en de exploratie laat aan de hand van prototypes en het proces van onderzoek en ontwerp zien hoe het proces is verlopen tot de meest geschikte ontwerpoplossing.

De toetsing van het afstudeerproces bestaat uit drie onderdelen; de beoordeling van de proof of concept, de exploratie en de presentatie en verdediging tijdens de afstudeerzitting. Voorafgaand aan de afstudeerzitting beoordelen de afstudeerbegeleider en twee onafhankelijke beoordelaars individueel de proof of concept en de exploratie. Hierbij wordt voor elke student een apart beoordelingsformulier ingevuld. Vervolgens stellen de beoordelaars in overleg een conceptbeoordeling op. De definitieve beoordeling wordt na de afstudeerzitting opgesteld door de afstudeerbegeleider en één van de twee onafhankelijke beoordelaars. De opdrachtgever of inhoudsdeskundige en een externe deskundige die bij de afstudeerzitting aanwezig zijn hebben hierbij een adviserende rol.

Niveau afstudeerproducten

Het panel heeft een selectie van vijftien ontwerpresultaten uit de afgelopen twee jaar beoordeeld en de beoordelingen gescreend. De ontwerpresultaten en beoordelingen zijn voldoende van niveau en uitvoering en laten zien dat de beoogde leerresultaten van de opleiding in voldoende

mate worden gerealiseerd. Het panel vindt het positief dat de ontwerpresultaten variëren van websites tot experimentele installaties.

Borging eindniveau

Het panel is van mening dat het afstudeerproces de realisatie van de beoogde leerresultaten goed borgt. Tijdens het afstudeerproces zijn er meerdere momenten waarop producten en het proces formatief worden getoetst. Externe borging vindt plaats door kalibratiesessies met de CMD opleiding in Breda en binnen het landelijk overleg van INCMD.

De summatieve beoordeling aan de hand van de proof of concept en de exploratie samen is volgens het panel goed mogelijk. De vormvrijheid van de exploratie maakt de beoordeling wel tijdrovend. Het panel vindt de Handreiking Inleverformat Afstuderen die sinds maart 2018 kan worden gebruikt daarom waardevol. Dit format voor de proof of concept met het individuele design research paper geven de beoordelaar sneller inzicht en maakt het beoordelen eenvoudiger.

Functioneren afgestudeerden

Het panel is van mening dat afgestudeerden goed functioneren in de praktijk. Het werkveld is tevreden en alumni evaluaties zoals de hbo monitor ondersteunen dit beeld. De kwaliteit van de opleiding is voldoende. Afgestudeerden voldoen aan de verwachtingen in het werkveld. Uit de gesprekken met werkveldvertegenwoordigers leidt het panel af dat afgestudeerden met een duidelijke persoonlijkheid en sterke gedrevenheid door het beroepenveld worden gezocht. Wat het panel betreft kan de opleiding zich op dit punt verder ontwikkelen door studenten nog meer uit te dagen zodat ze hun zelfkennis vergroten en hun persoonlijkheid verder ontwikkelen.

Eindoordeel over de opleiding

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Standaard	Oordeel
<i>Standaard 1 Beoogde leerresultaten</i>	Voldoende
<i>Standaard 2 Onderwijsleeromgeving</i>	Voldoende
<i>Standaard 3 Toetsing</i>	Goed
<i>Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten</i>	Voldoende

De CMD opleiding van Avans Hogeschool in 's-Hertogenbosch leidt onderzoekende ontwerpers op die in staat zijn om wensen en behoeften van gebruikers te identificeren en om deze uit te werken in verschillende oplossingsrichtingen. Het onderwijsprogramma brengt bij studenten een brede basis aan en biedt veel mogelijkheden voor specialisatie en profilering.

Het panel concludeert dat de beoogde leerresultaten herkenbaar zijn afgeleid van het domein van Communication & Multimedia Design. Het opleidingsprofiel wordt door het onderwijsteam breed gedragen. Het panel merkt op dat opleiding zich wat terughoudend profileert, dat mag wat het panel betreft meer de nadruk krijgen bij het herijken van het opleidingsprofiel. De opleiding is sterk in het verbeteren en ontwikkelen van het programma. Het onderwijsteam is goed in staat om een motiverend en aansprekend programma uit te voeren. Het panel constateert dat de studenten van verschillende studiejaar gescheiden van elkaar werken aan ontwerp opdrachten en meent dat het voor de community building belangrijk is om studenten dichter bij elkaar te brengen. De opleiding is behoorlijk ver in het holistisch beoordelen van creatieve complexe producten. Het werkveld kan er op vertrouwen dat afgestudeerden van deze opleiding voldoen aan de kwalificaties die nodig zijn in de praktijk. Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande hbo-bacheloropleiding Communication & Multimedia Design van Avans Hogeschool in 's-Hertogenbosch als voldoende.

Aanbevelingen

Het panel geeft de opleiding de volgende aanbevelingen mee:

Algemeen

- Koester en maak gebruik van het informele, persoonlijke en veilige karakter van de opleiding.

Standaard 1

- Focus op het versterken van de visie. De opleiding verdient een explicietere, onderscheidende en scherpere profilering.
- Werk het 'makende profiel' uit en concretiseer dit profiel in de beoogde leerresultaten.
- Communiceer het profiel duidelijk, zodat CMD Den Bosch een positie inneemt ten opzichte van andere CMD opleidingen en de CMD opleiding in Breda

Standaard 2

- Zorg voor een blijvend 'thuis' voor de opleiding; een fysieke (maak)plek waar studenten van alle studiejaren elkaar kunnen ontmoeten en samen kunnen werken.
- Vertaal het verscherpte profiel in een programma dat studenten uitdaagt om uit de comfortzone te gaan en onbekende zijpaden te verkennen.
- Geef ruimte aan persoonlijke, kritische en experimentele verkenningen en invullingen van het beroep anno nu.
- Benadruk en stimuleer de optie van internationale studiemogelijkheden voor de student.

Standaard 3

- Zet het met succes ingevoerde holistisch beoordelen breder in en geef ruimte aan verdere ontwikkeling van deze pionierende kijk op toetsing.

Standaard 4

- Daag studenten in de laatste fase van hun opleiding uit om buiten hun comfort zone te gaan werken en zorg voor persoonlijke groei als voorbereiding op de arbeidsmarkt.

Bijlagen

Bijlage 1 Bezoekprogramma

Tijdstip	Thema	Deelnemers
08.30	Ontvangst bij de receptie en welkom	<ul style="list-style-type: none"> • Dagvoorzitter • BA, docent, blokcoördinator, projectleider
08.45-09.45	<p>Presentatie door opleiding waarin zij zich positioneert ten aanzien van gemaakte keuzes, stand van zaken en openstaande wensen & voornemens.</p> <p>Aansluitend een rondleiding langs de onderscheidende voorbeelden in de visitatieruimte met een toelichting op het studentenwerk en een korte rondleiding bij de lab-faciliteiten</p> <p>Er is ruimte voor het panel om toelichtende vragen te stellen.</p>	<p>Opleidingsmanagement</p> <ul style="list-style-type: none"> • directeur • adjunct-directeur • docent, opleidingscoördinator, voorzitter onderwijscommissie • docent, opleidingscoördinator, lid onderwijscommissie <p>Rondleiding en toelichting</p>
09.45-11.00	Materiaal bestudering en voorbereiding door panel	
11.00-11.45	Inhoud, gehele opleiding	<p>Studenten</p> <p>Alumni</p>
11.45-12.00	Pauze	
12.00-12.45	Inhoud, gehele opleiding	<p>Docenten</p> <p>Onderwijskundige</p>
12.45-13.30	Overleg panel + lunch	
13.30-14.00	Toetsing, afstuderen	Toetscommissie, examencommissie
14.00-14.15	Pauze	
14.15-15.00	Aansluiting op het werkveld	<p>Werkveldadviesraad</p> <ul style="list-style-type: none"> • Have a Nice Day Online • WONDERLAND • Greenhouse Group • Mangrove
15.00-15.15	Pauze	

15.15-15.45	Gesprek onderwijscommissie en opleidingsmanagement	Opleidingsmanagement Onderwijscommissie
15.45-16.45	Beoordelingsoverleg panel	
16.45-17.15	Terugkoppeling bevindingen	Alle betrokkenen
17.15-17.45	Ontwikkelsprek	Opleidingsmanagement, OC Ontwikkelvraag: Hoe zorgen we voor een beroepsprofiel dat enerzijds voor langere tijd helder omschrijft wat CMD Den Bosch met de student wil bereiken en anderzijds voldoende flexibel is om ontwikkelingen in het vakgebied te accommoderen?

Bijlage 2 Bestudeerde documenten

Adviezen toetscommissie n.a.v. scan leerdoelen en beoordelingscriteria

Landelijk beroeps- en competentieprofiel CMD 2018

CMD Toolkit

Curriculumoverzicht CMD 2018–2019

CV's medewerkers CMD

Opleidingskader CMD 2018–2019

Overzicht personeel CMD, d.d. 1 september 2018

Handleiding afstuderen CMD 2017–2018

Handreiking inleverformat afstuderen CMD 2017–2018

Jaarverslag examencommissie 2017

Lijst afstudeerwerken CMD 2016–2017 en 2017–2018

Overzicht literatuur curriculum

Ontwerpmethodiek CMD Avans

Onderwijsconcept AI&I 2016–2020

Resultaten medewerkerstevredenheidsonderzoek AI&I 2016

Selectie 15 eindwerken uit de eindwerken van de afgelopen twee jaar.

Studiegids CMD 2018–2019

Toetsbeleid AI&I 2016–2020

Toets project web design (jaar 1, periode 2)

Toets Personal Development C (jaar 1, periode 3)

Toets Future Concepts (jaar 2, periode 4)

Toets Physical Interaction (jaar 2, periode 1)

Verrijking AI&I 2016–2020

www.d-pac.be

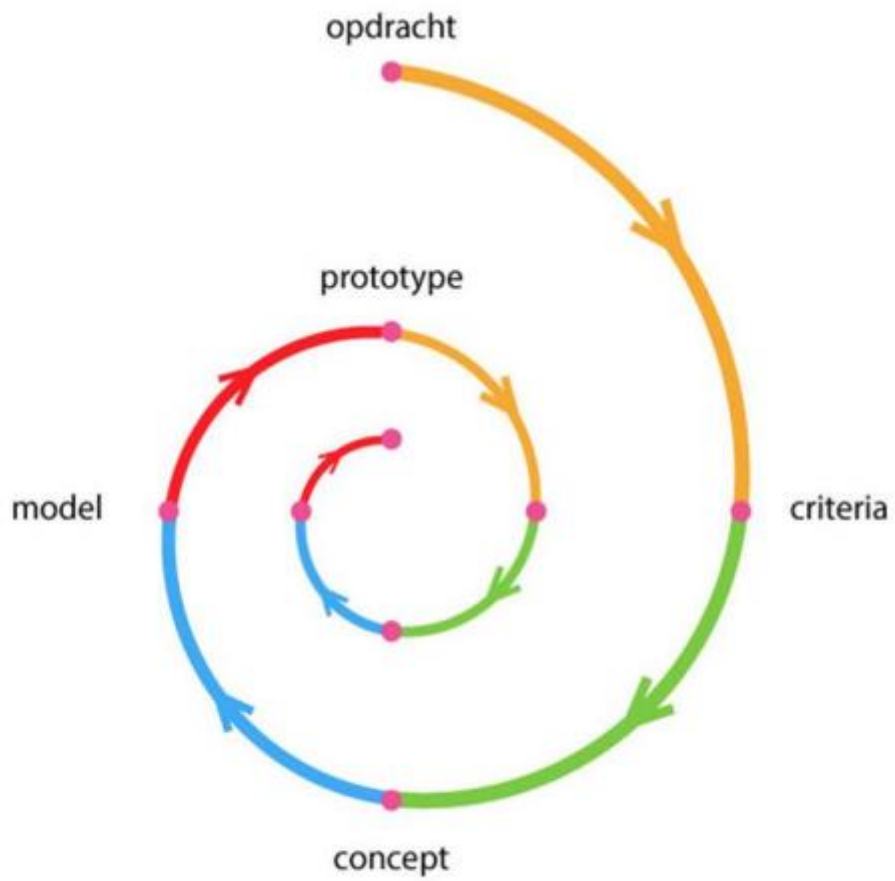
Bijlage 3 Overzicht thema's en opdrachtgevers per blok

	PERIODE 1	PERIODE 2	PERIODE 3	PERIODE 4
JAAR 1	Visual Design	Web Design	Motion Design	Interactive Design
	Zonder opdrachtgever	Colours	MU	InnoSportLabs
JAAR 2	Physical Interaction	Mobile Interaction	Playful Interaction	Natural Interaction
	Zonder opdrachtgever	Noordbrabants Museum	Amarant Groep	Theaterfestival Boulevard
JAAR 3	Eigen ontwerpproces in beroepscontext		Afhankelijk van project	Afhankelijk van project
	Door student zelf te werven		Diverse opdrachtgevers	Door student zelf te werven/initiëren
JAAR 4	Afhankelijk van gekozen minor		Proof of concept + exploratie	
	Afhankelijk van gekozen minor		Door student zelf te werven/initiëren	

BLOK 2	
PROJECT	Web Design
ONDERSTEUNENDE VAKKEN	Design for Screen
	Media Concepting
	Advanced Web Coding
ONTWERP EN ONDERZOEK	History of Multimedia Design
PERSOONLIJKE ONTWIKKELING EN ONDERNEMENDHEID	Personal Development B

BLOK 8	
PROJECT	Natural Interaction
ONDERSTEUNENDE VAKKEN	Future Concepts
	Prototyping Interaction
	Technology in a Creative Context
ONTWERP EN ONDERZOEK	Research & Report
PERSOONLIJKE ONTWIKKELING EN ONDERNEMENDHEID	English
PERSOONLIJKE ONTWIKKELING EN ONDERNEMENDHEID	Personal Development F

Bijlage 4   Ontwerpmethodiek CMD Avans

Figuur 1. Ontwerpmodel

Avans Hogeschool

B Communication & Multimedia Design Breda

Beperkte opleidingsbeoordeling

Samenvatting

In november 2018 is de bestaande hbo-bacheloropleiding Communication & Multimedia Design van Avans Hogeschool in Breda bezocht door een visitatiepanel van NQA. De opleiding heeft een duur van vier jaar en wordt in voltijd aangeboden. Het panel beoordeelt de CMD opleiding in Breda als **goed**.

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De opleiding ontvangt voor standaard 1 het oordeel **goed**.

Het opleidingsprofiel van CMD Breda is specifiek en uitdagender dan het landelijk afgesproken opleidingsprofiel. De opleiding onderscheidt zich door de nadruk te leggen op het autonoom, experimenteel ontwerpen. De opleiding heeft een innovatief profiel en richt zich op complexe vraagstukken voor de onbekende wereld van morgen. De opleiding richt zich sterk op de eigenheid van de ontwerper en zet daarbij extra in op de competentie manifesteren. De profilering van de beoogde leerresultaten is tot stand is gekomen door het gehele docententeam en het gesprek hierover in het docententeam is goed gevoerd. De werkveldadviesraad is duidelijk betrokken bij de inhoudelijke en methodische profilering. Bovendien is het docententeam door het relatief grote aandeel part time ontwerpers sterk verweven met het beroepenveld. Dit draagt sterk bij aan de goede afstemming van de beoogde leerresultaten met de ontwikkelingen in het werkveld.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De opleiding ontvangt voor standaard 2 het oordeel **goed**.

De onderwijsleeromgeving definieert het vak van communicatie en multimediaal ontwerpen op een nieuwe manier. De leeromgeving is spannend, uitdagend en waardevol voor het werkveld dat continu bij de leeromgeving is betrokken. De vier pijlers of perspectieven TECH, HUMAN, STORY, VOID(), geven het programma een meer dan gemiddelde breedte en diversiteit en dagen de student goed uit tot experimenteren. Studenten worden hierbij goed begeleid, waarbij veel aandacht is voor het persoonlijk inzicht, zelfkennis en ondernemende kwaliteiten. Het onderwijsprogramma met korte ontwerpsprints is sterk omdat zo meer focus ligt bij de projecten en de relatie tussen projecten en ondersteunende activiteiten sterker is. Het docententeam is divers en van goede kwaliteit. Een relatief groot aantal docenten is als parttime ontwerper actief in het werkveld. Studenten geven aan dat de docenten hierdoor meer inspireren en geloofwaardiger zijn. De huisvesting en opleidingsspecifieke voorzieningen zoals de ateliers en de uitleenbalie zijn van een uitstekende kwaliteit en vormen samen met het programma een zeer goede leeromgeving.

Standaard 3: Toetsing

De opleiding ontvangt voor standaard 3 het oordeel **voldoende**.

De visie op toetsing sluit aan op het Avans-brede toetsbeleid. De toetsing is zoveel mogelijk afgeleid van de beroepspraktijk. De opleiding geeft veel ruimte aan het experimenteren, zodat in het onderwijs formatieve toetsing relatief veel plaatsvindt en summatieve toetsing veelal aan het

eind van een module plaatsvindt. De toetsing inclusief feedback en feed forward voldoet maar kan formeler worden vastgelegd. Het is positief dat recent een toetscoördinator is aangesteld en dat formatieve toetsen worden ingeroosterd. De rolverdeling tussen onderwijs-, toets-, en examencommissie is duidelijk. Uit de verslagen van de onderwijs- en toetscommissie en uit het jaarverslag van de examencommissie blijkt dat ze goed de verbeterende en borgende functie vervullen.

Standaard 4: Gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding ontvangt voor standaard 4 het oordeel **goed**.

De gerealiseerde eindresultaten komen overeen met het profiel en de doelstellingen van de opleiding. De eindwerken zijn van een goed niveau en divers qua onderwerp. Vooral de films, waarin studenten het ontwerpproces beschrijven, zijn indrukwekkend. Ze laten de signatuur en het bewustzijn van de ontwerper zien. Alumni zijn zelfverzekerd en zelfbewust. Ze zijn goed voorbereid op wat er van hen wordt verwacht in het beroepenveld en laten zien dat ze vernieuwend willen werken. De omgeving waarin alumni terecht komen lijkt dit niet altijd te kunnen accommoderen en beseft niet altijd welke mogelijkheden in het ontwerp nog te verkennen zijn. Dit toont aan dat de opleiding een bijzonder programma uitvoert dat resulteert in bijzondere resultaten. De resultaten van de opleiding zijn onderscheidend in nationaal perspectief en als het nieuwe programma volledig is ingevoerd mogelijk ook in internationaal perspectief.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inleiding	7
Schets van de opleiding	9
Standaard 1 Beoogde leerresultaten	10
Standaard 2 Onderwijsleeromgeving	13
Standaard 3 Toetsing	17
Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten	19
Eindoordeel over de opleiding	23
Aanbevelingen	24
Bijlagen	25
Bijlage 1 Bezoekprogramma	26
Bijlage 2 Bestudeerde documenten	27
Bijlage 3 Ontwerpmethodiek	28
Bijlage 4 CMD Jaarprogramma 18/19	29

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande hbo-bacheloropleiding Communication & Multimedia Design van Avans Hogeschool te Breda. Het visitatiepanel van NQA dat de beoordeling heeft uitgevoerd is samengesteld door NQA, in opdracht van Avans Hogeschool en in overleg met de opleiding. Voorafgaand aan de visitatie heeft de NVAO het panel goedgekeurd.

Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Ook bevat het enkele aanbevelingen voor de opleiding. Het rapport is opgesteld conform het *Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs* van de NVAO (september 2016) en het *NQA-protocol 2017 voor de beperkte opleidingsbeoordeling*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 20 november 2018.

Het visitatiepanel bestond uit:

Mevrouw M.C. Stikker (voorzitter, domeindeskundige)

Mevrouw drs. B.L. van Eyndhoven (domeindeskundige)

De heer drs. G.D. Rijken (domeindeskundige)

De heer I.H.A.H. Trompenaars (student-lid)

De heer ir. A.B.C. Hoitink, auditor van NQA, trad op als lead-auditor van het panel.

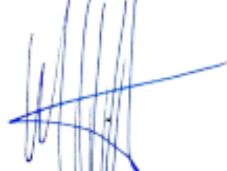
Afstemming tussen alle deelpanels heeft allereerst plaatsgevonden door de instructie die de panelleden krijgen met betrekking tot het beoordelingskader. De tussen Hobéon en NQA gekalibreerde criteria voor de beoordeling maken onderdeel uit van deze instructie. Daaraan voorafgaand is de afstemming geborgd door overlap in de bezetting tussen alle deelpanels. Daarnaast is, rekening houdend met het feit dat elke opleidingsbeoordeling een individuele beoordeling betreft, vanuit de overlap in de bezetting, waar relevant, voortschrijdend gereflecteerd op vorige bezoeken binnen deze visitatiegroep. Verder wordt de afstemming tussen de panels geborgd door de ondersteuning van zo veel mogelijk dezelfde secretaris vanuit zowel Hobéon als NQA en door de inzet van getrainde voorzitters.

Bij de aanvraag heeft de instelling een Zelfevaluatierapport (ZER) aangeboden. Deze voldeed naar vorm en inhoud aan de eisen van het desbetreffende NVAO-beoordelingskader en aan de eisen van het *NQA-protocol 2017*. Het visitatiepanel heeft de ZER bestudeerd en een bezoek aan de opleiding gebracht; zie bijlage 1 en 2. Met alle (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie heeft het panel tot een weloverwogen oordeel kunnen komen.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, 20 februari 2019

Panelvoorzitter

M.C. Stikker

Lead-auditor

A.B.C. Hoitink

Schets van de opleiding

De hbo-bacheloropleiding Communication & Multimedia Design (CMD) van Avans Hogeschool Breda is één van de eerste CMD opleidingen van Nederland die in 2002 is gestart. De opleiding is destijds ontstaan uit een samenwerking tussen de Academie voor Kunst en Vormgeving St. Joost en de ICT-opleidingen van de voormalige Academie voor ICT en Media. Sinds 2013 vormt de CMD opleiding samen met de hbo-opleiding Communicatie de Academie voor Communicatie & User Experience (ACUE) van Avans Hogeschool Breda.

Het aantal studenten dat ingeschreven is bij de CMD opleiding neemt toe. De instroom is in de afgelopen twee jaar met twintig procent gestegen naar 190 studenten per jaar. In totaal waren er in 2018 circa 600 studenten ingeschreven bij deze opleiding. Door deze groei is het aantal docenten toegenomen tot 35 docenten met een vast of tijdelijk dienstverband. In totaal is er 22,6 FTE beschikbaar voor de opleiding. Het is typerend voor de opleiding dat een groot deel van de docenten ook werkzaam is in de beroepspraktijk.

Avans Hogeschool biedt de CMD opleiding naast in Breda ook in 's-Hertogenbosch aan. De CMD opleiding in Breda en 's-Hertogenbosch zijn op een aantal onderdelen gelijk. Beide locaties hanteren hetzelfde crono-nummer en hetzelfde competentieprofiel. De locaties delen één examencommissie en eens per kwartaal vindt er afstemmingsoverleg plaats tussen de onderwijscommissies van beide locaties. De locaties werken op verschillende vlakken samen, zoals bij de uitvoering van de minoren en bij de ontwikkeling van het afstudeerproces. Het afstudeerproces is voor beide locaties gelijk.

Voor het overige zijn de locaties duidelijk verschillend van elkaar. De CMD opleiding in Breda is meer gefocust op de eigenheid van de ontwerper en richt zich meer op het speculatieve design. In Breda biedt het programma veel ruimte voor het experiment en schenkt de opleiding veel aandacht aan onderzoek zoals in de onderzoekslabs van het derde studiejaar. De CMD opleiding in Breda leert de student de onbekende wereld van morgen inhoud te geven.

Het programma in Breda is vanaf september 2016 vernieuwd waarbij het is ingericht volgens vier inhoudelijke perspectieven op het ontwerpen; TECH, HUMAN, STORY, VOID(). Deze perspectieven vormen leerlijnen of pijlers en geven het programma een inhoudelijke structuur. De pijlers zijn aan projecten gekoppeld die in korte ontwerpsprints worden uitgevoerd. De opleiding legt in het programma de nadruk op de autonomie van de ontwerper en op het experimentele karakter van het ontwerpen.

In de eerste twee studie jaren komen de inhoudelijke pijlers meerdere keren per jaar aan bod. Vervolgens vindt in het derde jaar in onderzoekslabs verdieping plaats in één van de pijlers. De opleiding ziet de onderzoekslabs als een belangrijke stap in de ambitie om uit te groeien tot een internationaal kenniscentrum op het gebied van communicatie, interactie en verbinding. De opleiding werkt in de onderzoekslabs samen met lectoraten van Avans en met externe (internationale) relaties en heeft de intentie om deze samenwerkingen uit te bouwen tot strategische allianties.

Standaard 1 Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Conclusie

De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **goed**.

Het panel concludeert dat het profiel van de opleiding specifiek en uitdagender is dan het landelijke profiel. De opleiding onderscheidt zich door de nadruk te leggen op autonoom experimenteel ontwerpen. De opleiding heeft een innovatief profiel en richt zich op complexe vraagstukken voor de onbekende wereld van morgen. Het panel vindt deze profilering waardevol voor het werkveld. De opleiding richt zich sterk op de eigenheid van de ontwerper en zet daarbij extra in op de competentie manifesteren. Verder constateert het panel dat het profiel door het gehele docententeam wordt gedragen. Het panel leidt hieruit af dat de profilering van de beoogde leerresultaten zorgvuldig tot stand is gekomen en dat het gesprek hierover in het docententeam goed is gevoerd. De werkveldadviesraad is duidelijk betrokken bij de inhoudelijke en methodische profilering. Bovendien is het docententeam door het relatief grote aandeel parttime ontwerpers sterk verweven met het beroepenveld. Dit draagt volgens het panel sterk bij aan de goede afstemming van de beoogde leerresultaten met de ontwikkelingen in het werkveld.

Onderbouwing

Beroepsprofiel

Het panel onderschrijft het beroepsprofiel van CMD opleiding in Breda. De opleiding beschrijft het beroepsprofiel als volgt: 'Een CMD'er is een strategische ontwerper die door interdisciplinaire verbanden te leggen mensgerichte, technologische (media) oplossingen creëert die waarde toevoegen'. Bij het ontwerpen is technologie de constante factor en de ontwerper dient te kunnen reflecteren op de invloed van technologie op de mens en samenleving. Voor de opleiding zijn daarom de relaties tussen mens en technologie, tussen mens en media en tussen mens en maatschappij leidend.

Volgens de opleiding is voor een ontwerpende CMD'er het bewustzijn van mogelijke onbedoelde gevolgen essentieel. De gevolgen kunnen betrekking hebben op de techniek, de toekomstige, onvoorziene aspecten van het uiteindelijke ontwerp en de menselijke en ethische aspecten van het uiteindelijke ontwerp. Een ontwerp oplossing voor een individu kan ook leiden tot een oplossing voor velen.

Opleidingsprofiel

De opleiding wil studenten leren om met een creatieve, flexibele en breed georiënteerde insteek antwoorden te zoeken en te vinden op vaak complexe vraagstukken van de onbekende wereld van morgen. Studenten dienen zelfs antwoorden te vinden op vragen die nog niet zijn gesteld. Een goede duiding van technologische en maatschappelijke ontwikkelingen is daarbij

noodzakelijk. Volgens de opleiding neemt een ontwerper altijd een positie in tussen technologie, mensgericht ontwerpen en media. Voor de opleiding zijn multidisciplinair en interdisciplinair denken en handelen daarom belangrijke elementen van de opleiding.

Competentieprofiel

Het panel constateert dat het competentieprofiel van de opleiding is afgeleid van het landelijk CMD competentieprofiel en dat het is gerelateerd aan het domein Creative Technology. De eindkwalificaties bestaan uit vier CMD-specifieke beroepscompetenties en vier generieke HBO-competenties. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de competenties en een samenvatting van de indicatoren.

CMD-specifieke competenties (bron: opleidingskader CMD)

Competentie	Indicatoren (samenvatting)
1. Onderzoeken	Je kunt een ontwerpprobleem formuleren en informatie verzamelen, evalueren en analyseren om het op te lossen.
2. Conceptualiseren	Je kunt verschillende ideeën uitwerken om het ontwerpprobleem op te lossen en je toetst deze aan de ontwerpcriteria.
3. Concretiseren	Je kunt concepten verbeelden in testbare prototypes en uiteindelijk in een proof-of-concept dat de werking en waarde van je oplossing illustreert.
4. Itereren	Je kunt je ontwerp oplossing, of delen daarvan, methodisch evalueren en op basis daarvan je ontwerp aanpassen of opnieuw ontwikkelen.

HBO-algemene competenties

Competentie	Indicatoren (samenvatting)
5. Samenwerken	Je kunt samenwerken met mensen met verschillende perspectieven, en achtergronden. Je waardeert en benut de inbreng van anderen.
6. Organiseren	Je kunt een ontwerptraject planmatig inrichten, evalueren en bijsturen. Je schat in welke factoren invloed hebben op het traject en neemt proactief maatregelen.
7. Manifesteren	Je kunt ontwerpkeuzes beargumenteerd onderbouwen voor teamleden en opdrachtgevers. Je kunt jouw rol in een ontwerpproces en in het vakgebied duiden.
8. Ontwikkelen	Je stuurt je ontwikkeling als professional door reflectie op je handelen en mogelijkheden in het vakgebied. Je herkent en benut kansen.

In de Supertabel CMD Breda geeft de opleiding duidelijk de relaties tussen competenties en leerdoelen aan. Alle competenties worden op drie niveaus in verschillende fases van de opleiding getoetst. Hierbij richt de opleiding zich sterk op de eigenheid van de ontwerper. Daarom zet de opleiding sterk in op de competentie Manifesteren; de beginnende beroepsbeoefenaar dient een eigen visie te ontwikkelen op het ontwerpen.

Profilering

Het panel constateert uit de documentatie en de gesprekken dat de CMD opleiding zich duidelijk profileert in vergelijking tot andere CMD opleidingen en de opleiding in 's-Hertogenbosch. De opleiding is innovatiever en richt zich meer op toekomstige scenario's bij het ontwerpen; het speculatieve design. De opleiding is in haar visie meer onderzoeksgestuurd dan opdrachtgestuurd en wil studenten leren de vraag achter de vraag te stellen. Het panel is onder

de indruk van deze profilering en is van mening dat de opleiding een waardevolle bijdrage levert aan het ontwerpen en creëren van innovaties die inspirerend zijn en waarbij een verbinding tussen mensen tot stand wordt gebracht. Het panel ondersteunt de nadruk op de competentie Manifesteren omdat dit past bij het richten op de eigenheid van de CMD'er. Het panel vindt deze nadruk terecht en waardevol voor het beroepenveld.

Afstemming met werkveld

Het panel merkt op dat de beoogde leerresultaten en het profiel van de opleiding goed is afgestemd met het werkveld. De Werkveld Advies Raad (WAR) is nauw betrokken bij de voorbereiding en uitvoering van het onderwijs en in het docententeam is een relatief groot aandeel docenten werkzaam als part time ontwerper. Tijdens het locatiebezoek heeft het panel ondervonden dat het opleidingsprofiel door het hele docententeam wordt uitgedragen. Het panel leidt hieruit af dat het gesprek over het opleidingsprofiel en de eigenheid van de opleiding goed is gevoerd en in een goede dialoog met het werkveld is afgestemd.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Conclusie

De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **goed**.

Het panel is van mening dat in de leeromgeving van de opleiding het vak van communicatie en multimediaal ontwerpen opnieuw is gedefinieerd. De leeromgeving is spannend, uitdagend en waardevol voor het werkveld dat bij de leeromgeving is betrokken. De vier pijlers of perspectieven TECH, HUMAN, STORY, VOID(), geven het programma een meer dan gemiddelde breedte en diversiteit en dagen de student uit tot experimenteren. De studentbegeleiding is van goede kwaliteit, waarbij veel aandacht is voor het persoonlijk inzicht, zelfkennis en ondernemende kwaliteiten. Het panel vindt het programma met korte ontwerpsprints sterk omdat de focus meer ligt bij de projecten en de relatie tussen projecten en ondersteunende activiteiten sterker is. Het docententeam is divers en van goede kwaliteit. Een relatief groot aantal docenten is als parttime ontwerper actief in het werkveld. Studenten geven aan dat de docenten hierdoor meer inspireren en geloofwaardiger zijn. De huisvesting en opleidingsspecifieke voorzieningen zoals de ateliers en de uitleenbalie zijn van een uitstekende kwaliteit en vormen samen met het programma een zeer goede leeromgeving.

Onderbouwing

Vernieuwing van het programma

De opleiding voert vanaf september 2016 een nieuw programma in. Een belangrijke reden voor deze vernieuwing is de behoefte aan meer ruimte voor exploratie en een flexibeler programma met een groter palet aan beroepsproducten. Het aantal beroepsproducten is in de propedeuse van het nieuwe programma verdubbeld van vier naar acht producten. Het flexibelere programma is door het grotere aantal projecten ook duurzamer geworden. Volgens de opleiding zijn CMD'ers onderdeel van een mondiale samenleving waarin techniek steeds meer een verlengstuk wordt van ons lichaam. Daarnaast is er in het nieuwe programma meer aandacht voor ondernemerschap.

Het panel vindt de opzet van het nieuwe programma gedurfd, uitdagend en innovatief. Door de korte looptijd van de ontwerpsprints zijn alle ondersteunende onderwijsactiviteiten direct gerelateerd aan de ontwerpopdracht. De thema's van deze ontwerpsprints zijn volgens het panel uitdagend en innovatief. De studentproducten uit de eerste twee studiejaar zijn volgens het panel van meer dan gemiddelde kwaliteit en laten duidelijk zien dat ethische en maatschappelijke vraagstukken in de projecten zijn verweven. Het panel is overtuigd dat het programma overeenkomt met de visie van de CMD opleiding.

Inhoud programma

Het panel is van mening dat de opleiding de inhoud van het vakgebied op innovatieve wijze benadert door vier pijlers of perspectieven op het gebied van ontwerpen te beschrijven. Deze pijlers zijn:

TECH

HUMAN

STORY

VOID

In de eerste twee studiejaar staat elke ontwerpsprint in het teken van één van bovenstaande pijlers. De eerste ontwerpsprint staat in het teken van de pijler TECH om studenten vanaf het begin vertrouwd te maken met technologie. Studenten ontwerpen in deze ontwerpsprint een robotje en programmeren een gedraging of handeling van deze robot. Een voorbeeld van een ontwerp in het teken van de pijler HUMAN is een experiment waarin het onderscheid tussen zintuigen en sensoren wordt onderzocht. Een ontwerp gerelateerd aan STORY is bijvoorbeeld het ontwerpen en realiseren van een kort audiovisueel verhaal. Een ontwerp gerelateerd aan de VOID() pijler komt in het tweede studiejaar voor het eerst aan bod; studenten krijgen de opdracht om een speculatief ontwerp te creëren waarin de veranderende relatie tussen mens en technologie kritisch wordt bevestigd.

De inhoud van het programma kent een concentrische opbouw. In de propedeuse komen studenten in aanraking met de eerste drie pijlers en maken ze kennis met het communicatie- en multimediasvakgebied. In het tweede jaar komen alle pijlers in een hogere complexiteit aan bod. In het derde studiejaar vindt in de onderzoekslabs verdieping plaats in één van de pijlers. Dit verdiepende semester bereidt studenten voor op de stage en de afstudeerfase.

In het programma staat de CMD ontwerpmethodiek centraal. In bijlage 3 is de ontwerpmethodiek afgebeeld als een spiraal die het proces van een CMD ontwerp weergeeft. Het panel is van mening dat deze ontwerpspiraal studenten goed ondersteunt om in elke fase van het iteratieve ontwerpproces de juiste vragen te stellen. De ontwerpmethodiek komt in elke module van het programma terug en is typerend voor hoe de opleiding studenten leert onderzoeken. Studenten worden niet zozeer op de resultaten beoordeeld, maar meer op wat wordt opgeleverd in een slag van de spiraal. Studenten raken daardoor steeds meer ervaren in het ontwerpend onderzoeken en in het iteratieve ontwerpproces.

Het panel vindt de ambitie van de opleiding om de internationale ervaring van de studenten te intensiveren van belang. De opleiding leidt studenten op tot niveau B2 Engels. In samenwerking met AKV St. Joost biedt de opleiding de internationale minor Research in Immersive Storytelling aan en zijn er verschillende projecten waarin met buitenlandse onderwijsinstellingen wordt samengewerkt. Het voornemen om op zoek te gaan naar passende partnerships met buitenlandse universiteiten en internationale organisaties ziet het panel als een goede en vruchtbare aanvulling van de internationale activiteiten.

Vormgeving van het programma

Het panel vindt de vormgeving van het programma sterk door de compacte ontwerp opdrachten waarbij de opleiding sterk inzet op het experimenteren. Studenten leren om snel prototypes te maken en leren op die manier itererend te ontwerpen. Het panel merkt op dat de opdrachten, die in korte ontwerpsprints worden uitgevoerd, de leeromgeving uitdagend maken qua vorm en inhoud. In bijlage 4 is het jaarprogramma van 18/19 weergegeven. De propedeuse bestaat uit acht ontwerpsprints van vier weken. Het tweede studiejaar bestaat uit vier sprints van vier weken en twee sprints van acht weken. Deze korte sprints brengen variatie aan in het programma en sturen de ondersteunende vakken zoals Design Research, Design Craft, Design Theory en Design Skills. Studenten en docenten ervaren de ontwerp opdracht en de ondersteunende vakken als één organisch geheel.

Het programma biedt volgens het panel veel ruimte voor differentiatie. In de eerste twee studie jaren is er een vrije studiepunten module die de studenten naar eigen interesse kunnen invullen. Vanaf het derde jaar kunnen studenten een eigen invulling geven aan hun studie. Studenten kunnen kiezen uit één van de vier onderzoekslabs, TECH, HUMAN, STORY of VOID(), en hebben de vrije keuze in de stage en de minor. Studenten kunnen vervolgens een eigen afstudeeropdracht formuleren of een opdracht kiezen van een externe opdrachtgever of expertisecentrum.

Begeleiding

Het panel vindt dat gedurende de gehele opleiding studenten goed worden begeleid in hun ontwikkeling tot CMD'er. De opleiding streeft ernaar dat studenten worden uitgedaagd binnen een veilige omgeving. In de modules SLB by Design gaat het naast studievoortgang, studiehouding en studieomstandigheden vooral om de ontwikkeling van een eigen visie op ontwerpen. In het eerste jaar maakt SLB by Design studenten bewust van de eigen manier van werken en van de eigen blik op de buitenwereld. In het tweede jaar ligt de nadruk op het verkennen van het werkveld en op ondersteuning in de ontwikkeling tot professional. Studenten geven aan dat ze door deze benadering zichzelf leren kennen, hun belemmeringen leren kennen en dat ze deze inzichten meenemen van project naar project. Dit inzicht gaat volgens de studenten diep, ze komen tot onverwachte inzichten over zichzelf.

Personeel

Het panel vindt de kwaliteit van het docententeam goed. Ruim zeventig procent van de docenten heeft een master of volgt een master. Alle docenten doorlopen de trajecten Basis Didactische Bekwaamheid en Basis Kwalificatie Examineren. De opleiding kent daarnaast een eigen professionaliseringstraject waarbij in samenwerking met de Docentenacademie van Avans wordt

samengewerkt op het gebied van nieuwe activerende werkvormen en op het gebied van de docent als coach. Uit het personeelsoverzicht blijkt dat de samenstelling van het team divers is; alle relevante vakgebieden zoals creative technology, immersive storytelling, film, vormgeving, grafisch, tekenen et cetera zijn in het team aanwezig.

Uit het teamoverzicht blijkt dat relatief veel docenten in deeltijd voor de opleiding werken. De gemiddelde aanstellingsomvang is 0,65 FTE. Bovendien heeft meer dan de helft van de docenten een eigen praktijk of verricht externe activiteiten. Het panel leidt hieruit af dat de beroepspraktijk sterk met de opleiding is verbonden.

Het panel merkt op dat docenten zeer betrokken zijn bij de opleiding. De onderwijsvisie van het nieuwe programma wordt in het team breed gedeeld. Het panel vindt dit een sterk punt en een kracht die leidt tot de uitdagende leeromgeving. Deze mening wordt ondersteund door de goede kwaliteit van de ontwerpproducten uit de eerste twee studie jaren.

Opleidingsspecifieke voorzieningen

Het panel is onder de indruk van de voorzieningen. Naast de algemene voorzieningen van Avans Hogeschool beschikt de opleiding over een eigen multimedia lab. In dit lab is er toegang tot verschillende werkplaatsen zoals houtbewerking, lasersnijden, 3D-printers en kunnen studenten gebruik maken van een professionele studio en tekenatelier. Studenten kunnen via een uitleenbalie een grote verscheidenheid van media-apparatuur lenen. Het panel merkt op dat door deze voorzieningen studenten elkaar goed kunnen ontmoeten tijdens het ontwerpen. De voorzieningen en het onderwijsprogramma versterken elkaar duidelijk

Standaard 3 Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Conclusie

De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **voldoende**.

Het panel constateert dat de visie op toetsing aansluit op het Avans-brede toetsbeleid. De toetsing is zoveel mogelijk afgeleid van de beroepspraktijk. De opleiding geeft veel ruimte aan het experimenteren, zodat in het onderwijs formatieve toetsing relatief veel plaatsvindt en summatieve toetsing veelal aan het eind van een module plaatsvindt. Het panel constateert dat de toetsing inclusief en feedback en feed forward voldoet en adviseert om deze formeler vast te leggen. Het panel is het eens met de recente ontwikkelingen zoals het aanstellen van een toetscoördinator en het inroosteren van formatieve toetsen. De rolverdeling tussen onderwijs-toets- en examencommissie is volgens het panel duidelijk. Uit de verslagen van de commissies en het jaarverslag van de examencommissie blijkt dat ze goed de verbeterende en borgende functie vervullen.

Onderbouwing

Visie op toetsing

Het panel constateert dat de visie op toetsing van CMD aansluit bij het Avans-brede toetsbeleid. Volgens dit beleid dient toetsing zowel studenten als docenten inzicht te geven in het leerproces en in de voortgang van de competentieontwikkeling met de afgeleide leerdoelen. Op deze wijze is voor studenten toetsing een instrument om het maximale uit zichzelf te halen en is voor docenten toetsing een instrument om te na te gaan of de beoogde leerdoelen zijn behaald en of de relatie tussen onderwijsactiviteiten en toetsing is te verbeteren.

Toetsuitvoering

CMD leidt de toetsen zoveel mogelijk af van reële beroepssituaties. Elke toets kent een rubric, die vooraf aan de studenten wordt gecommuniceerd. Bij elke beoordeling past de opleiding het vier-ogen-principe toe. Om de complexiteit te duiden van toetsitems en toetsen past de opleiding het model van Bloom toe. De relatie tussen competenties leerdoelen en beheersingsniveaus wordt met behulp van het model van Miller vastgelegd.

Het panel constateert dat de toetsing op verschillende momenten, op verschillende manieren en in diverse contexten plaats vindt. De opleiding toetst de exploratie van de ontwerpopdracht en de houding van studenten binnen de ontwerppraktijk met ontwerpsspecifieke toetsen. Voorbeelden hiervan zijn beoordelingen van een onderzoek-, concept- en proceswerkstukken voor een project als Local System Hacking. De opleiding toetst kennis met kennistoetsen, zoals de tentamens over AV-techniek, Storytelling. Projectvaardigheden en de toepassing van kennis toetst de opleiding in individuele vaardigheidstoetsen zoals een werkstuk bij de module Time Based Storytelling.

Het panel heeft meerdere toetsen ingezien en beoordelingen van werkstukken bekeken en concludeert dat de kwaliteit van de toetsing voldoet. Het panel vindt het terecht dat door het experimentele karakter van de opleiding formatieve toetsing veel plaatsvindt. Het panel merkt op dat de feedback en feed forward voldoet maar soms niet praktisch of voor de student werkbaar wordt ingeroosterd. Het panel adviseert om deze momenten formeler vast te leggen. De opleiding is daar inmiddels mee begonnen. Binnen het academiebureau is een toetscoördinator aangesteld om de complexe toetsing te organiseren waarbij de formatieve toetsen tijdens het ontwerpproces meer worden ingeroosterd.

Borging van de toetskwaliteit

Het panel stelt vast dat de opleiding de borging van de toetskwaliteit heeft ingericht volgens het Avans-brede model. De onderwijscommissie is verantwoordelijk voor de onderwijs- en toetskwaliteit. De toetscommissie ondersteunt docenten om de toetskwaliteit te verbeteren door gevraagd en ongevraagd te adviseren. De examencommissie borgt de toetskwaliteit en het eindniveau van de opleiding. Een onafhankelijke borgingsfunctionaris onderzoekt de kwaliteit van toetsing onder anderen door steekproefsgewijs afstudeerwerken op inhoud en proces te beoordelen. Uit de verslagen van de onderwijs- en toetscommissie en het jaarverslag van de examencommissie leidt het panel af dat de commissies hun taken ten aanzien van het verbeteren en het borgen van de toetskwaliteit goed vervullen.

Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Conclusie

De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **goed**.

Het panel constateert dat de gerealiseerde eindresultaten overeenkomen met het profiel en de doelstellingen van de opleiding. De eindwerken zijn van een goed niveau en divers qua onderwerp. Vooral de films waarin studenten het ontwerpproces uitleggen vindt het panel indrukwekkend. Ze laten de signatuur en het bewustzijn van de ontwerper zien. Het panel merkt op dat de alumni zelfverzekerd en zelfbewust zijn. Ze zijn goed voorbereid op wat er van hen wordt verwacht in het beroepenveld en laten zien dat ze vernieuwend willen werken. De omgeving waarin alumni terecht komen lijkt dit niet altijd te kunnen accommoderen en beseft niet altijd welke mogelijkheden in het ontwerp nog te verkennen zijn. Het panel is van mening dat dit aantoont dat de opleiding een bijzonder programma uitvoert dat resulteert in bijzondere resultaten. Wat het panel betreft zijn de resultaten van de opleiding onderscheidend in nationaal perspectief en als het nieuwe programma volledig is ingevoerd mogelijk ook in internationaal perspectief.

Onderbouwing

Het afstudeerproces

Om af te studeren werken studenten als beginnend beroepsbeoefenaar zelfstandig aan zelf geformuleerde afstudeerprojecten. Vanuit een maatschappelijke of technisch relevante vraag onderzoeken studenten welke vragen daarachter verscholen liggen en ontwerpen een oplossing. Dit gebeurt in het afstudeerproces in een ongestructureerde, complexe context en met een multidisciplinair karakter. In de ontwerpopdracht zetten studenten verschillende methoden van onderzoek in zoals het panel heeft kunnen zien in de door alumni ontwikkelde tool Co-Design Methods. Deze tool illustreert een waaier van onderzoeksmethoden die ingezet kunnen worden in de verschillende fases van het ontwerpproces.

De toetsing van het afstudeerproces bestaat uit drie onderdelen; de beoordeling van een proof of concept, de exploratie en de verdediging. Door de proof of concept maken studenten de geschiktheid van de gekozen ontwerp oplossing inzichtelijk en door de exploratie geven ze een indruk van de complexiteit van de opdracht. Deze twee onderdelen vormen samen het ontwerpresultaat van het afstudeerproces. Middels dit ontwerpresultaat profileren en positioneren studenten zich binnen het vakgebied van CMD. Tijdens de afstudeerzitting vindt tot slot de verdediging van het ontwerpresultaat plaats. In het bestaande programma worden alle competenties op het hoogste niveau getoetst. Met de ontwikkeling van de onderzoekslabs in derde studiejaar gaat de opleiding de HBO-algemene competenties Manifesteren, Samenwerken en Organiseren al aan het eind van het derde studiejaar in de stage op het hoogste niveau toetsen. Bij het afstuderen komt dan de focus te liggen op de CMD-specifieke competenties Onderzoeken, Conceptualiseren, Concretiseren, Itereren en Ontwikkelen.

Niveau afstudeerproducten

Het panel heeft vijftien ontwerpresultaten beoordeeld en beoordelingen gescreend. De onderwerpen zijn origineel en de studenten blijken goed te kunnen reflecteren op het ontwerpproces. De vier inhoudelijke pijlers, TECH, HUMAN, STORY en VOID(), zijn in de ontwerpresultaten van het bestaande programma al te herkennen. De interactie tussen mens en maatschappij en speculatieve ontwerpen zijn in sommige ontwerpen ook al terug te zien. Kenmerkend voor het goede niveau van de afstudeerproducten is de Avans afstudeerprijs die in 2018 aan een CMD student is uitgereikt. De student heeft een chatbot ontwikkeld voor jongvolwassenen die hen ondersteunt tijdens de wachttijd voor psychische hulp.

De opleiding mag trots zijn op de diversiteit aan ontwerpvragestukken en de kritische houding van studenten. De ontwerpresultaten laten zien dat studenten verschillende onderzoeksmethoden kunnen toepassen. Het is terecht dat de opleiding meer aandacht gaat schenken aan professionele schrijfvaardigheden, zodat dit een positief effect zal hebben op het taalgebruik bij de toelichting op de proof of concept en de beschrijving van de exploratie. Wat het panel betreft slaagt de opleiding erin om studenten op te leiden tot strategische ontwerpers en leert de opleiding studenten om de onbekende wereld van morgen inhoud te geven.

Borging eindniveau

Het eindniveau wordt door de opleiding goed geborgd; aan het begin van het afstudeerproces krijgen studenten op basis van de afstudeeropdrachtsomschrijving een begeleider toegewezen. Daarnaast vragen studenten van een inhoudsdeskundige uit het werkveld aanvullende inhoudelijke feedback. In de laatste afstudeerbijeenkomst wordt het concept-ontwerpresultaat beoordeeld door de begeleider en een tweede docent. Deze formatieve toets geeft aan of er voldoende potentie is om het project af te ronden. De beoordeling van het uiteindelijke afstudeerresultaat vindt door beide examinatoren afzonderlijk van elkaar plaats op basis van het proof of concept, de exploratie en de mondelinge verdediging. Externe borging vindt plaats door kalibratiesessies met de CMD opleiding in 's-Hertogenbosch en binnen het landelijk overleg van INCMD. Het panel is van mening dat de beoordelingen correct zijn en helder worden gemotiveerd; het commentaar van de examinatoren is kritisch en informatief.

Functioneren afgestudeerden

Het panel concludeert dat afgestudeerden goed functioneren in het werkveld. Alumni merken op dat de overgang van studie naar werk soepel verloopt. De overgang wordt vergemakkelijkt door het uitgebreide netwerk van het docententeam. Voor alumni vormen de docenten met hun connecties veelal het eerste professionele netwerk na het afstuderen. Alumni geven aan dat de werkomgeving niet altijd in dezelfde mate het ontwerpproces kan accommoderen als de opleiding. Het besluitvormingsproces is in het werkveld trager en de stakeholders dienen zorgvuldig te worden betrokken bij het ontwerpproces. Er zijn in het werkveld minder mogelijkheden voor de speculatieve elementen van een ontwerpoplossing. Bovendien is het in het werkveld van belang om de economische paragraaf van ontwerpoplossingen mee te nemen vanaf het begin van het ontwerpproces. Alumni vinden het positief dat de opleiding in het nieuwe programma meer aandacht besteedt aan ondernemerschap. Het panel heeft uit de gesprekken geconcludeerd dat alumni van deze opleiding een kritische, creatieve, maatschappelijk betrokken

en vernieuwende rol hebben in het werkveld en dat de opleiding de ambities en visie duidelijk
waarmaakt.

Eindoordeel over de opleiding

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Standaard	Oordeel
<i>Standaard 1 Beoogde leerresultaten</i>	Goed
<i>Standaard 2 Onderwijsleeromgeving</i>	Goed
<i>Standaard 3 Toetsing</i>	Voldoende
<i>Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten</i>	Goed

De Communication Multimedia & Design opleiding van Avans Hogeschool in Breda is een uitdagende en stimulerende opleiding. De opleiding is innovatief, pionierend en toont durf en lef om studenten op te leiden tot autonome onderzoekende ontwerpers. Het panel vindt dat de opleiding zelfbewust goed en professioneel onderwijs aanbiedt waarbij het vakgebied opnieuw wordt uitgevonden. Dit wordt goed gekarakteriseerd in de vier inhoudelijke pijlers van de opleiding en vooral in de pijler VOID() die is gericht op het speculatief ontwerpen. Het programma is gevarieerd, compact en daagt studenten uit. In combinatie met de goede faciliteiten biedt de opleiding een zeer goede leeromgeving aan. Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande hbo-bacheloropleiding Communication & Multimedia Design van Avans Hogeschool in Breda als goed.

Aanbevelingen

Het panel geeft de opleiding de volgende aanbevelingen mee:

Algemeen

- Besteed in de werving en externe communicatie meer aandacht aan het autonome en experimentele profiel van de opleiding.

Standaard 1

- Integreer in de opleidingsvisie de relaties met de samenleving (sectoren, partners, verschillende rollen van ontwerpers) om de goede inhoud van de opleiding nog sterker te maken.
- Overweeg een expliciete uitspraak over het digitale karakter van ontwerpen om nog meer ruimte te maken voor experimenteren met vele soorten media, vormen en talen.

Standaard 2

- Ga door met het intensiveren van de samenwerking met lectoraten, werkveld en maatschappelijke partners.

Standaard 3

- Ga door met de ingezette verbeteringen in de organisatie en formalisatie van de toetsprocessen en -logistiek zoals het aanstellen van de coördinator in het onderwijsbureau.

Standaard 4

- Ga zoveel mogelijk 'naar buiten' met de studentenproducten die van goede kwaliteit zijn om de opleiding te profileren en om een interessante interne discussie te voeren over wat kwaliteit is.

Bijlagen

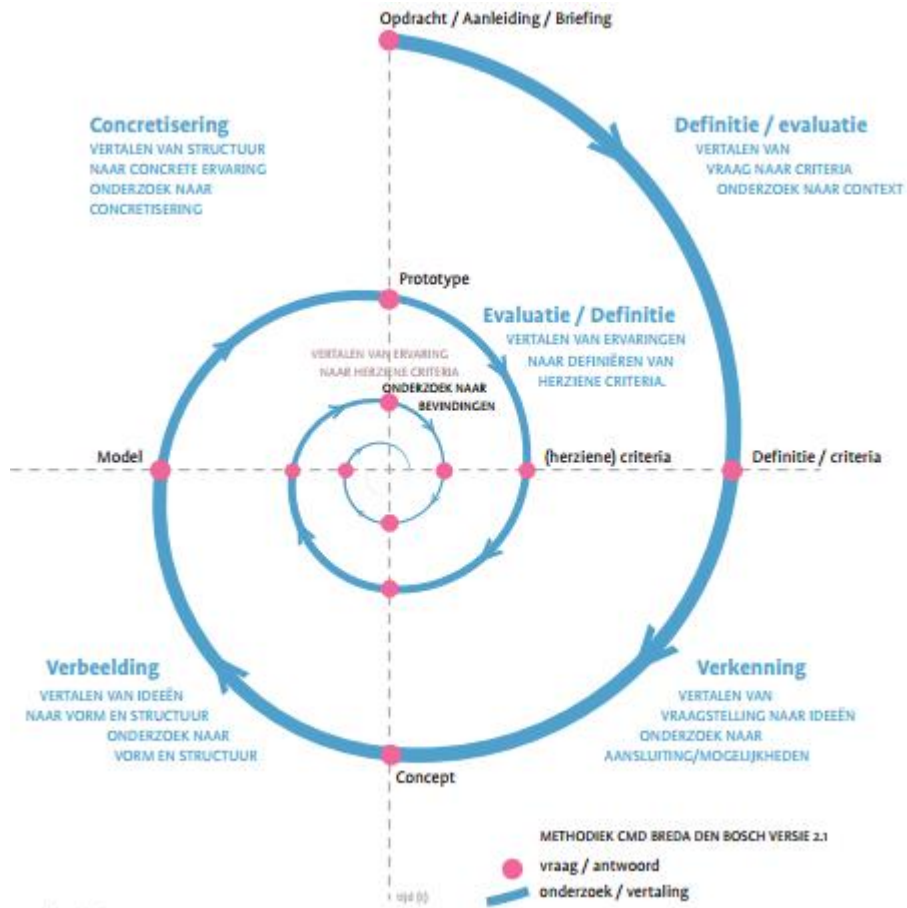
Bijlage 1 Bezoekprogramma

Tijd	Activiteit	betrokkenen
8.30-9.00	Inloop/ontvangst Avans Hogeschool	Visitatiepanel
9.00-9.15	Welkomstwoord door directie en opleidingsmanagement	
9.15-10.00	EXPOSITIE	
10.00-11.00	Bestudering materiaal door panel	
11.00-11.45	Gesprek met studenten en alumni; onderwijsleeromgeving en afstuderen	
	Pauze	
12.00-12.45	Gesprek met docenten, examinatoren en onderwijscommissie; onderwijsleeromgeving en afstuderen	
12.45-13.15	Lunch	Beoordelingspanel
13.15-14.00	Gesprek met werkveld; aansluiting beroepenveld	
14.00-14.15	Pauze	
14.15-15.00	Gesprek met Examen-, Toets- en Opleidingscommissie; borging	
15.00-15.15	Pauze	
15.15-16.00	Gesprek met directie; opleidingsmanagement	
16.00-17.00	Beoordelingsoverleg panel	
17.00-17.15	Terugkoppeling oordeel panel	Allen
17.15-18.00	Ontwikkelgesprek <i>Thema: duurzame samenwerking met (inter) nationale partners</i>	Opleidingsmanagement en docenten.

Bijlage 2 Bestudeerde documenten

Afstudeerhandleiding 2e semester 1718
Beleidskader Studieloopbaanbegeleiding ACUE
Codesignmethods.com
Handboeken en beoordelingen studentproducten propedeuse en studiejaar twee.
Jaarverslag van de examencommissie
Kwalificaties docenten
Landelijk Beroeps- en competentieprofiel 2018
Lijst van afgestudeerden 1617 en 1718
Onderwijs- en Examenregeling 1819
Onderwijsvisie 2020 Avans Hogeschool
Opleidingskader CMD Breda 1819
Studiegids 1819
Supertabel CMD Breda 2018
Toetsbeleid CMD 1718
Verslagen van de opleidingscommissie
Verslagen onderwijscommissie
Verslagen toetscommissie
Verslagen beroepenveldcommissie;
Zelfevaluatie Communication & Multimedia Design Avans Hogeschool Breda
Vijftien eindwerken; een steekproef uit de eindwerken van de laatste twee jaar.

Bijlage 3 Ontwerpmethodiek

CMD Jaarprogramma 18/19

	Blok 1										Blok 2										Blok 3										Blok 4													
	1	2	3	4	5	6	7	9	10	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11				
Jaar 1	TECHNOLOGY Networked Objects <small>Je gaat aan de slag met technologie maar mist de 'toekomst' van de toekomst. Je bent een voorloper van de toekomst. Je ontwerpt en programmeert zijn gedrag.</small>	STORYTELLING 2D Design <small>Je bent daar te schieten een gedraging op te stellen en te gebruiken onder de aandacht. Je bent een voorloper van de toekomst, met papier, pen en een computer. Je ontwerpt en programmeert zijn gedrag.</small>	BUFFER	TECHNOLOGY Next Web <small>Voor een ontwerp binnen je eigen domein. Je ontwerpt en programmeert zijn gedrag. Daarvoor krijg je te maken met de toekomstige ontwikkelingen van het internet en de cloud.</small>	MENS Empathic Insights <small>Je gaat praten met een medestudent en ontdekken in een wereld die niet zo is de jouwe is. Het is de toekomst die je ontwerpt en programmeert zijn gedrag. Je ontwerpt en programmeert zijn gedrag.</small>	BUFFER	SLB	MENS Sensors & Senses <small>Je experimenteert met de werking van sensoren en ontwerpen. Het ontwerpt en programmeert zijn gedrag. Het ontwerpt en programmeert zijn gedrag.</small>	STORYTELLING Time Based Storytelling <small>Deze module leert je de basis van verhalen vertellen, welke draagvlak, welke waarde, welke betekenis, welke inhoud. Het ontwerpt en programmeert zijn gedrag. Het ontwerpt en programmeert zijn gedrag.</small>	BUFFER	TECHNOLOGY Integrated Smart Systems <small>Je maakt kennis met het ontwerp van 'Things' en het ontwerpen van smart objects. Dit ontwerpt en programmeert zijn gedrag. Dit ontwerpt en programmeert zijn gedrag.</small>	MENS Local System Hacking <small>Deze module is een kennismaking met de wereld van de toekomst. Het ontwerpt en programmeert zijn gedrag. Het ontwerpt en programmeert zijn gedrag.</small>	SLB + BUFFER	BUFFER	STORYTELLING Transmedia <small>In de Transmedia module staan de verschillende media centraal. Het ontwerpt en programmeert zijn gedrag. Het ontwerpt en programmeert zijn gedrag.</small>	TECHNOLOGY Data Mining & Hacking <small>Deze module is een kennismaking met de wereld van de toekomst. Het ontwerpt en programmeert zijn gedrag. Het ontwerpt en programmeert zijn gedrag.</small>	BUFFER	STORYTELLING Immersive Storytelling <small>Deze module is een kennismaking met de wereld van de toekomst. Het ontwerpt en programmeert zijn gedrag. Het ontwerpt en programmeert zijn gedrag.</small>	BUFFER	SLB	MENS Social Design <small>Deze module is een kennismaking met de wereld van de toekomst. Het ontwerpt en programmeert zijn gedrag. Het ontwerpt en programmeert zijn gedrag.</small>	VOID VOID <small>Deze module is een kennismaking met de wereld van de toekomst. Het ontwerpt en programmeert zijn gedrag. Het ontwerpt en programmeert zijn gedrag.</small>	BUFFER	MENS Embodied Experience Design <small>Deze module is een kennismaking met de wereld van de toekomst. Het ontwerpt en programmeert zijn gedrag. Het ontwerpt en programmeert zijn gedrag.</small>	TECHNOLOGY	SLB + BUFFER	BUFFER	Jaar 2	TECHNOLOGY	MENS	STORYTELLING	VOID	STAGE	BUFFER										
Jaar 3	Labs <small>In het derde studiejaar heb je de keuze om je verder te verdiepen in een van de vier gebieden: Technology, Human, Story of UCL, Onderzoek. Het ontwerpt en programmeert zijn gedrag. Het ontwerpt en programmeert zijn gedrag.</small>										Stage <small>Hierna je laatste stage die je moet afmaken. Het ontwerpt en programmeert zijn gedrag. Het ontwerpt en programmeert zijn gedrag.</small>										BUFFER	Jaar 4	Minor <small>De minor kan in het derde studiejaar worden gevolgd. Het ontwerpt en programmeert zijn gedrag. Het ontwerpt en programmeert zijn gedrag.</small>											Afstuderen <small>In dit laatste onderdeel van de studie leer je een volledig ontwerpproject af, onder begeleiding van een CTD docent. Het ontwerpt en programmeert zijn gedrag. Het ontwerpt en programmeert zijn gedrag.</small>										

herfstvakantie
kerstvakantie
carnaval
meivakantie